

N:o 80.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till ändring af vissa §§ i lagen den 24 Maj 1895 angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot; gifven Stockholms slott den 28 Februari 1902.

Under åberopande af bilagda protokoll öfver landtförsvarsärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga följande förslag till ändrad lydelse af nedannämnda §§ i lagen den 24 Maj 1895 angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot.

§ 2.

Det antal hästar, som erfordras för krigsmaktens ställande på krigsfot, bestämmes af Konungen, särskildt för fastlandet och särskildt för Gotlands län, samt fördelas likaledes af Konungen på vederbörliga kommuner efter förhållandet mellan antalet hästar öfver tre år inom hvarje kommun och, hvad fastlandet angår, hela antalet hästar derstädes af sagda ålder samt, hvad Gotlands län angår, hela antalet hästar af enahanda ålder i nämnda län; Konungen dock obetaget att, derest sådant för erhållande af det å någon ort erforderliga antalet hästar finnes oundgängligen nödvändigt, förordna att å kommunerna inom dylik ort skall beräknas större antal hästar än som efter nu angifna grund skulle på dem belöpa.

Sådan fördelning verkställles hvart femte år.

§ 3.

1. Sedan Konungen förordnat om krigsmaktens ställande på krigsfot, skall det åligga hvarje kommun inom riket att å mönstringsställen och tider, som af Konungens Befallningshafvande, uppå förslag

af vederbörande militärmyndighet, utsättas, inställa det antal hästar, som i fastställd mobiliseringsplan angifves.

2. Sker öfvergången till krigsfot icke samtidigt för hela krigsmakten, bestämmes af Konungen, i hvilken ordning skyldigheten för de särskilda kommunerna inträder att till fyllande af krigsmaktens behof af hästar bidraga.

§ 4.

1. Inom hvarje kommun skall å kommunalstämma eller af stadsfullmäktige eller, der sådana icke finnas, å allmän rådstuga utses en särskild nämnd af fem personer, hvilken, efter det Konungen förordnat om krigsmaktens ställande på krigsfot, inom kommunen uttager de hästar, som enligt § 3 skola å mönstringsställena tillhandahållas.

Till ledning för denna uttagning skall nämnden årligen i december månad upprätta förteckning såväl å de hästegare, hvilka det under nästföljande år åligger att aflemna de hästar, kommunen skall vid krigsmaktens ställande på krigsfot tillhandahålla, som ock å de hästar, hvilka härvid skola inställas. Förteckningen kungöres första söndagen efter dess upprättande i kommunens kyrka eller kyrkor samt anslås derefter på landet i det rum, der kommunalstämma vanligen hålles, och i stad i stadsfullmäktiges sessionsrum eller det rum, der allmän rådstuga hålles. Härigenom sker ingen inskränkning i hästegares rätt att afyttra, förflytta eller låta betäcka på förteckningen uppförd häst, dock bör sådant förhållande anmälas för nämndens ordförande, hvilken, der han så finner erforderligt, eger att sammankalla nämnden för att revidera och ånyo kungöra förteckningen.

Ledamöterna i denna nämnd, af hvilka minst en skall vara förtrogen med hästuppfödning eller landthushållning, väljas för fem år. Till ledamot i nämnden må icke, utan vederbörande arméfördelningschefs tillstånd, väljas person, hvilken innehar fast anställning vid krigsmakten eller hvilken innehaft dylik anställning och fortfarande är krigstjänstskyldig eller hvilken tillhör beväringens första uppbåd. Afgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstid, anställs fyllnadsval; och bör den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den afgångne återstått.

I fråga om valbarhet till denna nämnd, rätt att afsäga sig ledamotskap i densamma samt vilkoren för nämndens beslutsmessighet gäl-

ler i öfrigt uti tillämpliga delar hvad i förordningen om kommunalstyrelse på landet finnes för kommunalnämnd i enahanda afseenden stadgadt.

2. Vid hästarnas uttagning bör nämnden tillse, att bördan, så vidt ske kan, jemnt fördelas.

§ 5.

1. De hästar, som af kommunerna tillhandahållas, skola:

a) vara af kraftig kroppsbyggnad, vid godt hull och mäta minst 1,38 meter bakom sadeln;

b) icke vara behäftade med fel, som förringa hästens användbarhet som drag- eller ridhäst;

c) hafva en ålder af fyra till sexton år, derest hästen uttages såsom draghäst, och fem till tolf år, derest den uttages såsom ridhäst, dock att fullt inriden häst under fem eller öfver tolf år äfven må kunna godkännas.

Hingstar och dräktiga ston må ej uttagas.

2. Hästarnas duglighet pröfvas af en mönstringskommission, bestående af tre medlemmar, utsedda, en af militärmyndighet, en af Konungens befallningshafvande och en af kommunen i den ordning § 4 bestämmer. Mönstringskommissionen biträdes af en veterinär och en protokollsförare samt ett skrifbiträde, hvilka af Konungens befallningshafvande förordnas.

3. Uppstår i följd af kassation brist i det antal hästar, kommun eger skyldighet afstå, eger mönstringskommissionen i den mån, kommunen ej genast lemnar andra antagliga hästar, med biträde af kronobetjeningen inom kommunen uttaga hästar i stället för de kasserade.

Tillika eger mönstringskommissionen, derest brist uppkommer genom nämndens uraktlåtenhet att uttaga det bestämda antalet hästar eller i följd deraf att uttaga hästar icke vid mönstringstillfället inställts, inom kommunen uttaga eller inköpa bristande antal hästar; skollande i sistnämnda fall det belopp, hvarmed de sålunda anskaffade hästarnas inköpspris kan komma att öfverstiga medelpriset för de hästar, som enligt § 4 uttagits inom kommunen eller, om hästar der ej uttagits, för dem, som uttagits från angränsande kommun, ersättas staten af kommunen mot godtgörelse af den eller dem, som genom försumelse att fullgöra stadgade föreskrifter vållat kommunen utgift.

4. Hästarna böra vid aflemmandet hafva skoningen i godt skick; och skall med hvarje häst följa ryktidon, grimma med grimskäft, täcke

af ylle eller nöthår, täckgjord, en omgång lösa hästskor och, der så ske kan, fodertornist samt dessutom foder för tre dygn.

§ 6.

Hästarna jemte de i § 5 omförmälda persedlar äfvensom fodret inlösas af staten mot ett pris, hvilket af mönstringskommissionen fastställes till det belopp, som motsvarar ej mindre hästarnas och persedlarnas samt fodrets fulla värde, än ock kostnaden för hästarnas inställande å mönstringsstället.

Likaledes utgår ersättning för inställelse på mönstringsstället af de hästar, hvilka enligt faststæld mobiliseringsplan skola medföras i reserv.

Kan militärpersonal ej infinna sig å mönstringsstället för hästarnas mottagande, utgår ersättning äfven för hästarnas förande derifrån till vederbörlig truppafdelning genom de aflemnandes försorg.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

Jesper Crusebjörn.

Utdrag af protokollet öfver landtförsvärens ärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i Statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1902.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern friherre von OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: herr von KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 HAMMARSKJÖLD,
 WESTRING.

Departementschefen, statsrådet Crusebjörn anförde vidare:

»Jemlikt föreskrifterna i § 2 och § 7 mom. 3 uti lagen den 24 maj 1895 angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot skall under innevarande år ny fördelning verkställas på vederbörande kommuner af det antal hästar och fordon, som erfordras vid mobilisering. Med anledning häraf har chefen för generalstaben uti underdånig skrifvelse den 12 december 1901 velat fästa Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet derpå, att för uppgörandet och fastställandet af en sådan fördelning på det sätt, att mobiliseringens kraf derigenom komme att tillgodoses, vore erforderligt, att nämnda lag i vissa delar underginge ändringar.

Dessa påkallades först och främst deraf att, sedan genom den nya härordningen mobiliseringsbehovet af utskrifna hästar komme att ökas med omkring 50 %, hästarne måste inom vissa trakter uttagas i proportionsvis större antal än inom riket i allmänhet, om icke mobiliseringen i sin helhet skulle fördröjas af de utskrifna hästarnes försenade inställande å vederbörliga mobiliseringsorter. Vidare hade såväl af den inom generalstaben verkställda granskningen af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes mobiliseringshandlingar, som ock genom de år 1900 verkställda mönstringarna af hästar och fordon för utrönande af härens krigsberedskap, viktiga erfarenhetsrön uti dessa angelägenheter blifvit gjorda och på grund deraf nya synpunkter framträdt rörande deras ändamålsenliga ordnande. Slutligen hade, till följd af att enligt nya värnpligtslagens bestämmelser beväringen kunde inkallas och samlas icke oväsentligt hastigare än förr, det blifvit nödvändigt att, om denna fördel icke skulle göras om intet, tillhandahållandet af utskrifna hästar skedde snabbare än hvad under närvarande förhållande läte sig göra.

Chefen för generalstaben hade på grund af dessa skäl i sin ofvannämnda skrifvelse framställt förslag till vissa ändringar i §§ 2—6 af ifrågavarande lag; och anhåller jag att vid föredragningen häraf få, särskilda från hvarandra, redogöra för de ändringsförslag, hvilka rörande hvar och en af dessa §§ blifvit framställda.

§ 2.

Enligt 1897 års mobiliseringsplaner utgjorde behovet af utskrifna hästar på fastlandet omkring 25,500 förutom de hästar, som erfordrades till reservhästdepoterna och hvilkas antal beräknades till omkring 3,000 för en hvar af de sex arméfördelningarne eller till sammanlagt 18,000. Samtidigt uppgick antalet hästar öfver tre års ålder på fastlandet till i rundt tal 423,800, och med hänsyn till förhållandet mellan detta antal och totalbehovet vid mobilisering, 43,500 hästar, bestämdes uttagningen af utskrifna hästar skola utgöra 10 % af den till förfogande varande hästillgången.

Med genomförandet af 1901 års härordning — anför chefen för generalstaben — komme behovet af utskrifna hästar på fastlandet att vid mobilisering uppgå till omkring 41,000. Lades härtill det antal hästar, hvilket erfordrades såsom reserv och kunde beräknas till omkring 3,500 för hvarje arméfördelning eller sammanlagt till 21,000 hästar, uppginge hela mobiliseringsbehovet till omkring 62,000 hästar. Detta antal utgjorde drygt 14 % af tillgången på fastlandet af hästar

öfver 3 års ålder, ty enligt senaste uppgifter vore dessas antal för närvarande omkring 438,800.

Under förutsättning emellertid att uttagningen af hästar vid mobilisering ökades från 10 till 14 à 15 %, eller från en tiondedel till omkring en sjundedel, skulle dock icke behovet af hästar kunna för vissa truppförband fyllas med erforderlig skyndsamhet. Detta gälde i främsta rummet de truppförband, som vore förlagda i Stockholms stad och närmast angränsande län: Stockholms, Upsala och Södermanlands. För dessa truppförband utgjorde mobiliseringsbehovet *i första hand* omkring 9,400 hästar, under det att tillgången på hästar öfver 3 års ålder inom motsvarande områden enligt de senaste, för år 1899 inhemtade uppgifter uppginge till i rundt tal 60,800. Härifrån måste dock frånräknas de hästar, som funnes på öarne i Stockholms, Uplands och Södermanlands skärgårdar, äfvensom hästarne i vestligaste delen af Södermanlands län, hvadan man uti de hästutskrifningsområden, som lämpligen kunde och borde afses för ifrågavarande truppförband icke kunde påräkna större tillgång af hästar öfver 3 år än omkring 52,500. I förhållande till detta antal utgjorde således mobiliseringsbehovet 18—19 %.

Då det icke, utan att fördröja mobiliseringen eller utan att ingripa uti eller rubba andra truppförbands lämpligen belägna hästutskrifningsområden, vore möjligt att utvidga de områden, som borde afses för meranämnda i Stockholm och dess omnejd förlagda truppförband, och då man icke kunde påräkna, att jernvägarne vid mobiliseringstillfälle i någon mera afsevärd mån kunde transportera utskrifna hästar, syntes denna viktiga fråga angående uttagning af hästar för härens ställande på krigsfot icke kunna lösas på annat sätt, än genom tillämpning af en olika uttagningsprocent i olika delar af riket, det ville med andra ord säga, att Konungen skulle tillerkännas rätt att, der så uti särskildt fall pröfvades erforderligt, bestämma en starkare uttagning af hästar, än den i allmänhet för riket gällande.

De af chefen för generalstaben anförda skäl för en ändring af lagen i nämnda syfte synas mig i allo giltiga. Det skulle allenast kunna ifrågasättas, om icke, såsom arméförvaltningen uti sitt öfver generalstabschefens förslag den 17 nästlidne januari afgifna underdåniga utlåtande föreslagit, en viss gräns för uttagningen borde bestämmas, så att en kommun icke under några omständigheter kunde åläggas att utlemna hästar till större antal, än viss i lagen angifven procent af hela hästantalet inom kommunen. Då det emellertid under krigstillstånd undantagsvis torde kunna inträffa, att utskrifning af hästar

inom en ort måste ske utan hänsyn till annat än främjande på ändamålsenligaste sätt af landets försvar, torde sådan begränsning icke böra stadgas, helst någon ekonomisk förlust ej under några förhållanden drabbar hästegarna, hvilka enligt § 6 af ifrågavarande lag, skola utkomma ersättning med hästarnas fulla värde.

Jag vill i detta sammanhang erinra derom, att, under det att i vårt land den normala hästuttagningen icke kommer att uppgå till mer än 14—15 % af hela hästantalet, den norska hästutskrifningslagen af år 1896 medgaf en uttagning af 20 % och att under nästlidet år denna utskrifningsprocent fördubblades, så att numera en hästutskrifning af 40 % derstädes är tillåten.

På grund af hvad jag sålunda anfört hemställer jag, att § 2 af lagen den 24 maj 1895 angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Det antal hästar, som erfordras för krigsmaktens ställande på krigsfot, bestämmes af Konungen, särskildt för fastlandet och särskildt för Gotlands län, samt fördelas likaledes af Konungen på vederbörliga kommuner efter förhållandet mellan antalet hästar öfver tre år inom hvarje kommun och, hvad fastlandet angår, hela antalet hästar derstädes af sagda ålder samt, hvad Gotlands län angår, hela antalet hästar af enahanda ålder i nämnda län; Konungen dock obetaget att, derest sådant för erhållande af det å någon ort erforderliga antalet hästar finnes oundgängligen nödvändigt, förordna att å kommunerna inom dylik ort skall beräknas större antal hästar än som efter nu angifna grund skulle på dem belöpa

Sådan fördelning verkställes hvar femte år.»

§ 3.

Beträffande denna § anför chefen för generalstaben, att vid de mönstringar med hästar och fordon, som med Riksdagens medgifvande år 1900 egde rum för utrönande af härens krigsberedskap, en del af det utskrifna antalet hästar uteblifvit. Af de hästar, som instälts, hade åtskilliga varit obrukbara dels till följd af deras olämpliga beskaffenhet i allmänhet, och dels till följd af tillfälliga fel och åkommor. Sannolikt komme ett dylikt förhållande att upprepas vid en verklig mobilisering. Visserligen stadgades i § 5 mom. 3 af förevarande lag: »Blifva hästar

kasserade, eller hafva hästar, som enligt § 4 uttagits, icke blifvit vid mönstringstillfället inställda, och aflemnas ej genast i deras ställe af kommunen andra hästar, som kunna godkännas, eger mönstringskommissionen låta, med biträde af kronobetjeningen, inom kommunen uttaga eller, der uttagna hästar icke blifvit inställda, i stället inköpa det bristande antalet hästar». Men tillämpandet af nu anförda föreskrift skulle helt visst vålla både besvär och tidsutdrägt, särskildt i fråga om kommuner, som vore jemförelsevis aflägsset belägna från vederbörligt mönstringsställe. Vid de år 1900 företagna mönstringarna hade äfven inom flere kommuner de s. k. femmannanämnderna af eget initiativ uttagit och inställt ett antal hästar i reserv. Detta förfaringssätt syntes lämpligt äfven vid verklig mobilisering för att betrygga den då erforderliga hästuttagningen.

Jemväl denna generalstabschefens åsigt delar jag till fullo. En bestämmelse om skyldighet för kommun att inställa ett visst i mobiliseringsplanerna särskildt angifvet antal hästar i reserv utöfver det, som enligt § 2 belöper på kommunen, är egnad att betrygga resultatet af hästutskrifningen, och den olägenhet för hästegarne, som vållas af skyldigheten att å mönstringsstället inställa ett större antal hästar än som erfordras och kan mottagas, torde uppvägas af den ersättning för inställelsen som, enligt hvad jag nedan ärnar föreslå, bör stadgas i lagens § 6.

Jag får alltså föreslå att § 3 mom. 1 erhåller följande förändrade lydelse:

»Sedan Konungen förordnat om krigsmaktens ställande på krigsfot, skall det åligga hvarje kommun inom riket att å mönstringsställen och tider, som af Konungens Befallningshafvande, uppå förslag af vederbörande militärmyndighet, utsättas, inställa det antal hästar, som i fastställd mobiliseringsplan angifves».

§ 4.

I fråga om § 4 yttrar chefen för generalstaben, att enligt dess nuvarande lydelse uttagningsnämnderna icke vore skyldiga sammanträda eller bestämma uttagandet af de hästar, som vid krigsmaktens ställande på krigsfot skulle tillhandahållas af kommunerna, förrän vid mobiliseringstillfälle. Nämndens medlemmar komme sålunda i regeln icke att under fredstid sätta sig in i sina åligganden, uttagningen vid mobiliseringstillfälle komme därför att gå jemförelsevis långsamt, urvalet af

hästar kunde ej ske med erforderlig omsorg och bördan blefve säkerligen ganska ojemt fördelad. Dessa olägenheter kunde endast afhjelpas genom ett stadgande af innehåll, att uttagningen skulle vara förberedd redan i fredstid, och att sådana åtgärder skulle vara på förhand vidtagna, att vid mobilisering endast återstode att granska och fullständiga för ändamålet upprättade förteckningar angående hästuttagningen, samt att påbjuda hästegarne att på angifven tid och ort inställa de till uttagning afsedda hästarne och fordonen. Med de täta förändringar, som, särskildt i vissa landsdelar, egde rum i häst uppsättningarne, borde ifrågavarande förteckningar i sin helhet granskas och för vederbörande kungöras åtminstone en gång om året.

Från vissa håll, särskildt från de trakter, der hästuppfödning idkas i större utsträckning hade vid hästmönstringarne år 1900 den meningen uttalats, att sommaren vore den rätta tiden för ifrågavarande förberedande hästuttagning, emedan flertalet betäckningar af ston skedde på våren och man sålunda skulle kunna undantaga dräktiga ston. Då emellertid fördelningen på kommunerna af uttagna hästar och fordon liksom öfriga mobiliseringsföreskrifter gälde för kalenderår, kunde förteckningarne öfver hästarne knappast uppgöras vid någon annan tidpunkt än strax före årsskiftet. Det sade sig emellertid sjelft, att genom nu berörda förberedande åtgärder för hästuttagningen icke någon inskränkning finge ske i hästegarnes rätt att afyttra, förflytta eller låta betäcka å sådan förteckning upptagen häst, men borde dock i sådant fall anmälan göras hos nämnden.

Hvad nämndens sammansättning anginge, borde för att uttagningen skulle kunna ske med erforderlig sakkunskap, åtminstone *en* af ledamöterna om möjligt vara förtrogen med hästuppfödning eller landthushållning. Men å andra sidan borde i nämnden icke inväljas personer, hvilka innehade fast anställning vid krigsmakten eller innehaft dylik anställning och fortfarande vore krigstjenstskyldiga eller tillhörde beväringens första uppbåd, emedan dessa personer vid krigsutbrott omedelbart toges i anspråk för krigsmaktens räkning. I betraktande emellertid af den stora betydelse för armén, som en på sakkunskap grundad hästuttagning inom kommunerna egde, borde dock arméfördelningschef ega rätt att medgifva undantag från tillämpningen af ett stadgande af nyss antydt innehåll beträffande sammansättningen af nämnderna uti sådana kommuner, der i annat fall ingen sakkunnig ledamot i nämnden stode att erhålla.

Den nuvarande bestämmelsen i § 4 mom. 2, att hästar af synnerligen högt värde vid valet skulle förbigås, syntes böra uteslutas, emedan

det vid de förut omnämnda mönstringarna af hästar och fordon år 1900 ådagalades, att vederbörande inom flera kommuner ansåge, att flertalet hästar, hvilka lämpade sig för krigstjänst, särskildt såsom ridhästar, egde synnerligen högt värde och sålunda hvarken uttoge eller instälde dessa utan i stället hästar af mindre lämplig eller olämplig beskaffenhet, ett förhållande, som vid verklig mobilisering skulle haft en mycket menlig inverkan på vederbörande truppslags tjänstbarhet.

Mot chefens för generalstaben förslag i denna punkt har jag intet att erinra och får därför hemställa, att lagens 4:de § måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»1. Inom hvarje kommun skall å kommunalstämma eller af stadsfullmäktige eller, der sådana icke finnas, å allmän rådstuga utses en särskild nämnd af fem personer, hvilken, efter det Konungen förordnat om krigsmaktens ställande på krigsfot, inom kommunen uttager de hästar, som enligt § 3 skola å mönstringsställena tillhandahållas.

Till ledning för denna uttagning skall nämnden årligen i december månad upprätta förteckning såväl å de hästegare, hvilka det under nästföljande år åligger att afemna de hästar, kommunen skall vid krigsmaktens ställande på krigsfot tillhandahålla, som ock å de hästar, hvilka härvid skola inställas. Förteckningen kungöres första söndagen efter dess upprättande i kommunens kyrka eller kyrkor samt anslås derefter på landet i det rum, der kommunalstämma vanligen hålles, och i stad i stadsfullmäktiges sessionsrum eller det rum, der allmän rådstuga hålles. Härigenom sker ingen inskränkning i hästegares rätt att afyttra, förflytta eller låta betäcka på förteckningen uppförd häst, dock bör sådant förhållande anmälas för nämndens ordförande, hvilken, der han så finner erforderligt, eger att sammankalla nämnden för att revidera och ånyo kungöra förteckningen.

Ledamöterna i denna nämnd, af hvilka minst en skall vara förtrogen med hästuppfödning eller landthushållning, väljas för fem år. Till ledamot i nämnden må icke, utan vederbörande arméfördelningschefs tillstånd, väljas person, hvilken innehar fast anställning vid krigsmakten eller hvilken innehaft dylik anställning och fortfarande är krigstjänstskyldig eller hvilken tillhör beväringens första uppbåd. Afgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstid, anställs fyllnadsval; och bör den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den afgångne återstår.

I fråga om valbarhet till denna nämnd, rätt att afsäga sig ledamotskap i densamma samt vilkoren för nämndens beslutsmässighet gäller

i öfrigt uti tillämpliga delar hvad i förordningen om kommunalstyrelse på landet finnes för kommunalnämnd i enahanda afseenden stadgadt.

2. Vid hästarnes uttagning bör nämnden tillse, att bördan, så vidt ske kan, jemnt fördelas.»

§ 5.

Chefen för generalstaben har vidare föreslagit, att i § 5 mom. 1 måtte, i fråga om de uttagna hästarnes beskaffenhet, tilläggas, att de böra vara af godt hull, hvarjemte, för att öka möjligheten att uttaga lämpliga hästar, åldersgränsen för häst, som uttages till draghäst, borde höjas från 15 till 16 år samt för häst, som uttoges såsom ridhäst, ifrån 10 till 12 år.

Vid de ofvan omförmälda hästmönstringarne år 1900 hade det visat sig nödvändigt — anför generalstabschefen vidare — att anskaffa ett skrifbiträde åt veterinären, alldenstund såväl omfattningen som beskaffenheten af dennes göromål icke medgåfve honom att föra de anteckningar, som han vid förrättandet af sina åligganden måste göra. Med hänsyn till detta behof borde föreskrift om förordnande af sådant biträde införas i mom. 2.

Derjemte vore bestämmelse erforderlig för det fall, hvilket inträffade under nämnda hästmönstringar, att nämnden helt och hållet uraktläte att uttaga det bestämda antalet hästar.

Slutligen borde i mom. 4 göras tre smärre ändringar, afseende den ena, att med grimma borde följa grimskافت, den andra, att ryktdon skulle medfölja hvarje häst, och den tredje, att det täcke, som skulle medfölja uttagen häst, äfven finge vara af nöthår. I vissa trakter användes nemligen icke hästtäckan af ylle.

Till hvad chefen för generalstaben i fråga om § 5 sålunda föreslagit har jag icke annat att tillägga, än att, med hänsyn till den af honom påpekade möjligheten, att nämnden helt och hållet uraktläter sin skyldighet att uttaga hästar, § 5 mom. 3 bör erhålla en i så måtto förändrad lydelse, att äfven i dylikt fall mönstringskommissionen erhåller rättighet att genom kronobetjeningen inköpa det bristande antalet hästar, med skyldighet för kommunen att i sådan händelse ersätta staten det belopp, hvarmed de sålunda anskaffade hästarnes inköpspris kan komma att öfverstiga medelpriset för de hästar, som i närgränsande kommun uttagits, mot godtgörelse af nämnden, som genom försummelse att fullgöra stadgade föreskrifter vållat kommunen utgift.

§ 5 torde alltså böra erhålla följande förändrade lydelse:

»1. De hästar, som af kommunerna tillhandahållas skola:

a) vara af kraftig kroppsbyggnad, vid godt hull och mäta minst 1,38 meter bakom sadeln;

b) icke vara behäftade med fel, som förringa hästens användbarhet som drag- eller ridhäst;

c) hafva en ålder af fyra till sexton år, derest hästen uttages såsom draghäst, och fem till tolf år, derest den uttages såsom ridhäst, dock att fullt inriden häst under fem eller öfver tolf år äfven må kunna godkännas.

Hingstar och dräktiga ston må ej uttagas.

2. Hästarnes duglighet pröfvas af en mönstringskommission, bestående af tre medlemmar, utsedda, en af militärmyndighet, en af Konungens Befallningshafvande och en af kommunen i den ordning § 4 bestämmer. Mönstringskommissionen biträdes af en veterinär och en protokollsförare samt ett skrifbiträde, hvilka af Konungens Befallningshafvande förordnas.

3. Uppstår i följd af kassation brist i det antal hästar, kommunen eger skyldighet afstå, eger mönstringskommissionen i den mån, kommunen ej genast lemnar andra antagliga hästar, med biträde af kronobetjeningen, inom kommunen uttaga hästar i stället för de kasserade.

Tillika eger mönstringskommissionen, derest brist uppkommer genom nämndens uraktlåtenhet att uttaga det bestämda antalet hästar eller i följd deraf att uttagna hästar icke vid mönstringstillfället instälts, inom kommunen uttaga eller inköpa bristande antal hästar; skolande i sistnämnda fall det belopp, hvarmed de sålunda anskaffade hästarnes inköpspris kan komma att öfverstiga medelpriset för de hästar, som enligt § 4 uttagits inom kommunen eller, om hästar der ej uttagits, för dem, som uttagits från angränsande kommun, ersättas staten af kommunen mot godtgörelse af den eller dem, som genom försummelse att fullgöra stadgade föreskrifter vållat kommunen utgift.

4. Hästarna böra vid aflemnandet hafva skoningen i godt skick; och skall med hvarje häst följa ryktdon, grimma med grimskaft, tække af ylle eller nöthår, täckgjord, en omgång lösa hästskor och, der så ske kan, fodertornist samt dessutom foder för tre dygn.»

§ 6.

Uti denua § har chefen för generalstaben icke ifrågasatt annan ändring, än att, med hänsyn till det föreslagna stadgandet i § 3 mom. 1.

härstädes bör stadgas om ersättning för inställelse på mönstringsstället af de, enligt faststald mobiliseringsplan, i reserv medförda hästar.

Paragrafen torde vid bifall härtill erhålla följande lydelse.

»Hästarna jemte de i § 5 omförmälda persedlar äfvensom fodret inlösas af staten mot ett pris, hvilket af mönstringskommissionen fastställes till det belopp, som motsvarar ej mindre hästarnas och persedlarnas samt fodrets fulla värde, än ock kostnaderna för hästarnas inställande å mönstringsstället.

Likaledes utgår ersättning för inställelse på mönstringsstället af de hästar, hvilka enligt faststald mobiliseringsplan skola medföras i reserv.

Kan militärpersonal ej infinna sig å mönstringsstället för hästarnas mottagande, utgår ersättning äfven för hästarnas förande derifrån till vederbörlig truppafdelning genom de aflemnandes försorg.»

Under åberopande af hvad jag sålunda anfört, får jag, som för vinnande af större öfverskådlighet ansett mig böra i en särskild bilaga (Bil. A) jemnsides med hvarandra upptaga texten till hästutskrifningslagen af den 24 maj 1895 enligt dess nuvarande lydelse och med ofvan angifna ändringar, härmed i underdånighet hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att antaga det af mig nu anmälda förslaget till ändring af ofvannämnda §§ uti ifrågasvarande lag.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lemna nådigt bifall med förordnande tillika, att nådig proposition i ämnet, af den lydelse bilagan B till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

G. Hagbergh.

Bil. A.

Lag angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot.

Nuvarande lydelse:

(Lagen den 24 Maj 1895.)

§ 1.

1. Sedan förordnande enligt § 74 regeringsformen meddelats om krigsmaktens ställande på krigsfot, äro egare af hästar och fordon med de undantag, som i mom. 2 stadgas, skyldiga att, när så erfordras, till krigsbruk afstå desamma i den ordning och mot den ersättning, som i denna lag sägs.

2. Befriade från denna skyldighet äro:

a) Konungen och medlemmar af det Kungl. huset för det antal hästar och fordon, Konungen, för eget och medlemmarnes behof, finner för godt bestämma;

b) personer, tillhörande främmande makters härvarande beskickningar och konsulat, så vida de icke äro svenska undersåtar;

c) tjänstemän, läkare och veterinärer för de hästar och fordon, hvilka för utöfvandet af deras tjänst eller yrke äro behöfliga;

d) personer, hvilka kontraktsgällande förbundit sig att för trup-

Föreslagen lydelse:

§ 1.

Oförändrad.

Nuvarande lydelse:

pernas årliga öfningar tillhandahålla hästar samt vid mobilisering öfverlåta dem till kronan, för det antal hästar kontrakten omfatta;

e) personer, med hvilka poststyrelsen uppgjort kontrakt om postbefordran, för det antal hästar och fordon, som för kontraktets fullgörande erfordras;

f) gästgivare och skjutsentreprenörer för egna, till skjutsskyldighetens uppehållande nödiga hästar och fordon.

§ 2.

Det antal hästar, som erfordras för krigsmaktens ställande på krigsfot, bestämmes af Konungen, särskildt för fastlandet och särskildt för Gotlands län, samt fördelas likaledes af Konungen på vederbörliga kommuner efter förhållandet mellan antalet hästar öfver tre år inom hvarje kommun och, hvad fastlandet angår, hela antalet hästar derstädes af sagda ålder samt, hvad Gotlands län angår, hela antalet hästar af enahanda ålder i nämnda län.

Sådan fördelning verkställs hvar femte år.

Föreslagen lydelse:

§ 2.

Det antal hästar, som erfordras för krigsmaktens ställande på krigsfot, bestämmes af Konungen, särskildt för fastlandet och särskildt för Gotlands län, samt fördelas likaledes af Konungen på vederbörliga kommuner efter förhållandet mellan antalet hästar öfver tre år inom hvarje kommun och, hvad fastlandet angår, hela antalet hästar derstädes af sagda ålder samt, hvad Gotlands län angår, hela antalet hästar af enahanda ålder i nämnda län; *Konungen dock obetaget att, derest sådant för erhållande af det å någon ort erforderliga antalet hästar finnes oundgängligen nödvändigt, förordna, att å kommunerna inom dylik ort skall beräknas större antal hästar än som efter nu angifna grund skulle på dem belöpa.*

Sådan fördelning verkställs hvar femte år.

Nuvarande lydelse:

§ 3.

1. Sedan Konungen förordnat om krigsmaktens ställande på krigsfot, skall det åligga hvarje kommun inom riket att å mönstringsställen och tider, som af Konungens Befallningshafvande, uppå förslag af vederbörande militärmyndighet, utsättas, *hålla till handa det antal hästar, som enligt § 2 belöper sig på kommunen.*

2. Sker öfvergången till krigsfot icke samtidigt för hela krigsmakten, bestämmes af Konungen, i hvilken ordning skyldigheten för de särskilda kommunerna inträder att till fyllande af krigsmaktens behof af hästar bidraga.

§ 4.

1. Inom hvarje kommun skall å kommunalstämma eller af stadsfullmäktige eller, der sådana icke finnas, å allmän rådstuga utses en särskild nämnd af fem personer, hvilken, efter det Konungen förordnat om krigsmaktens ställande på krigsfot, inom kommunen uttager de hästar, som, enligt § 3, skola å mönstringsställena tillhandahållas.

Föreslagen lydelse:

§ 3.

1. Sedan Konungen förordnat om krigsmaktens ställande på krigsfot, skall det åligga hvarje kommun inom riket att å mönstringsställen och tider, som af Konungens Befallningshafvande, uppå förslag af vederbörande militärmyndighet, utsättas, *inställa det antal hästar, som i fastställd mobiliseringsplan angifves.*

2. Sker öfvergången till krigsfot icke samtidigt för hela krigsmakten, bestämmes af Konungen, i hvilken ordning skyldigheten för de särskilda kommunerna inträder att till fyllande af krigsmaktens behof af hästar bidraga.

§ 4.

1. Inom hvarje kommun skall å kommunalstämma eller af stadsfullmäktige eller, der sådana icke finnas, å allmän rådstuga utses en särskild nämnd af fem personer, hvilken, efter det Konungen förordnat om krigsmaktens ställande på krigsfot, inom kommunen uttager de hästar, som enligt § 3 skola å mönstringsställena tillhandahållas.

Till ledning för denna uttagning skall nämnden årligen i december månad upprätta förteckning såväl å de hästegare, hvilka det under nästföljande år åligger att aflemna de

Nuvarande lydelse:

Ledamöterna i denna nämnd väljas för fem år. Afgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstid, anställs fyllnadsval; och bör den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den afgångne återstått.

I fråga om valbarhet till denna nämnd, rätt att afsäga sig ledamot-

Föreslagen lydelse:

hästar, kommunen skall vid krigsmaktens ställande på krigsfot tillhandahålla, som ock å de hästar, hvilka härvid skola inställas. Förteckningen kungöres första söndagen efter dess upprättande i kommunens kyrka eller kyrkor samt anslås derefter på landet i det rum, der kommunalstämma vanligen hålles, och i stad i stadsfullmäktiges sessionsrum eller det rum, der allmän rådstuga hålles. Härigenom sker ingen inskränkning i hästegares rätt att afyttra, förflytta eller låta betäcka på förteckningen uppförd häst, dock bör sådant förhållande anmälas för nämndens ordförande, hvilken, der han så finner erforderligt, eger att sammankalla nämnden för att revidera och ånyo kungöra förteckningen.

Ledamöterna i denna nämnd, af hvilka minst en skall vara förtrogen med hästuppfödning eller landt-hushållning, väljas för fem år. Till ledamot i nämnden må icke, utan vederbörande arméfördelningschefs tillstånd väljas person, hvilken innehar fast anställning vid krigsmakten eller hvilken innehaft dylik anställning och fortfarande är krigstjenstskyldig eller hvilken tillhör beväringens första upp-båd. Afgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstid, anställs fyllnadsval; och bör den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den afgångne återstått.

I fråga om valbarhet till denna nämnd, rätt att afsäga sig ledamot-

Nuvarande lydelse:

skap i densamma samt villkoren för nämndens beslutsmessighet gäller i tillämpliga delar hvad i förordningen om kommunalstyrelse på landet finnes för kommunalnämnd i enahanda afseenden stadgadt.

2. Vid hästarnas uttagning bör nämnden tillse, att bördan, så vidt ske kan, jemnt fördelas, *och skola hästar af synnerligen högt värde vid valet förbigås.*

§ 5.

1. De hästar, som af kommunerna tillhandahållas, skola:

a) vara af kraftig kroppsbyggnad och mäta minst 1,38 meter bakom sadeln;

b) icke vara behäftade med fel, som förringa hästens användbarhet som drag- eller ridhäst;

c) hafva en ålder af fyra till femton år, derest hästen uttages såsom draghäst, och fem till tio år, derest den uttages såsom ridhäst, dock att fullt inriden häst under fem eller öfver tio år äfven må kunna godkännas.

Hingstar och drägtiga ston må ej uttagas.

2. Hästarnas duglighet pröfvas af en mönstringskommission, bestående af tre medlemmar, utsedda, en af militärmyndighet, en af Konungens Befallningshafvande och en af kommunen i den ordning § 4 bestämmer. Mönstringskommissionen biträdes af en veterinär och en

Föreslagen lydelse:

skap i densamma samt villkoren för nämndens beslutsmessighet gäller i *öfrigt* uti tillämpliga delar hvad i förordningen om kommunalstyrelse på landet finnes för kommunalnämnd i enahanda afseenden stadgadt.

2. Vid hästarnas uttagning bör nämnden tillse, att bördan, så vidt ske kan, jemnt fördelas.

§ 5.

1. De hästar, som af kommunerna tillhandahållas, skola:

a) vara af kraftig kroppsbyggnad, *vid godt hull* och mäta minst 1,38 meter bakom sadeln;

b) icke vara behäftade med fel, som förringa hästens användbarhet som drag- eller ridhäst;

c) hafva en ålder af fyra till sexton år, derest hästen uttages såsom draghäst, och fem till tolf år, derest den uttages såsom ridhäst, dock att fullt inriden häst under fem eller öfver tolf år äfven må kunna godkännas.

Hingstar och drägtiga ston må ej uttagas.

2. Hästarnas duglighet pröfvas af en mönstringskommission, bestående af tre medlemmar, utsedda, en af militärmyndighet, en af Konungens Befallningshafvande och en af kommunen i den ordning § 4 bestämmer. Mönstringskommissionen biträdes af en veterinär och

Nuvarande lydelse:

protokollsförare, hvilka af Konungens Befallningshafvande förordnas.

3. *Blifva hästar kasserade eller hafva hästar, som enligt § 4 uttagits, icke blifvit vid mönstringstillfället inställda, och aflemnas ej genast i deras ställe af kommunen andra hästar, som kunna godkännas, eger mönstringskommissionen låta, med biträde af kronobetjeningen, inom kommunen uttaga eller, der uttagna hästar icke blifvit inställda, i stället inköpa det bristande antalet hästar; skolande i sistnämnda fall det belopp, hvarmed de sålunda anskaffade hästarnas inköpspris kan komma att öfverstiga det pris, som i medeltal blifvit äsatt de från kommunen enligt § 4 uttagna hästar, ersättas staten af kommunen, mot godtgörelse af hästegare, som genom försummelse att fullgöra stadgade föreskrifter vållat kommunens utgift.*

4. *Med hästarna, som vid aflemnandet böra hafva skoningen i godt skick, skall också följa ryktdon, grimma, täcke af ylle, täckgjord, en omgång lösa hästskor och, der så ske kan, fodertornist samt dessutom foder för tre dygn.*

Föreslagen lydelse:

en protokollsförare samt ett skrifbiträde, hvilka af Konungens Befallningshafvande förordnas.

3. *Uppstår i följd af kassation brist i det antal hästar, kommun eger skyldighet afstå, eger mönstringskommissionen i den mån, kommunen ej genast lemnar andra antagliga hästar, med biträde af kronobetjeningen inom kommunen uttaga hästar i stället för de kasserade.*

Tillika eger mönstringskommissionen, derest brist uppkommer genom nämndens uraktlåtenhet att uttaga det bestämda antalet hästar eller i följd deraf att uttagna hästar icke vid mönstringstillfället inställts, inom kommunen uttaga eller inköpa bristande antal hästar; skolande i sistnämnda fall det belopp, hvarmed de sålunda anskaffade hästarnas inköpspris kan komma att öfverstiga medelpriset för de hästar, som enligt § 4 uttagits inom kommunen eller, om hästar der ej uttagits, för dem, som uttagits från angränsande kommun, ersättas staten af kommunen mot godtgörelse af den eller dem, som genom försummelse att fullgöra stadgade föreskrifter vållat kommunens utgift.

4. *Hästarna böra vid aflemnandet hafva skoningen i godt skick; och skola med hvarje häst följa ryktdon, grimma med grimskafft, täcke af ylle eller nöthår, täckgjord, en omgång lösa hästskor och, der så ske kan, fodertornist samt dessutom foder för tre dygn.*

Nuvarande lydelse:

§ 6.

Hästarna jemte de i § 5 omförmälda persedlar äfvensom fodret inlösas af staten mot ett pris, hvilket af mönstringskommissionen fastställes till det belopp, som motsvarar ej mindre hästarnas och persedlarnas samt fodrets fulla värde, än ock kostnaden för hästarnas inställande på mönstringsstället.

Kan militärpersonal ej infinna sig å mönstringsstället för hästarnas emottagande, utgår ersättning äfven för hästarnas förande derifrån till vederbörlig truppafdelning genom de aflemnandes försorg.

§ 7.

1. Sedan förordnad blifvit om krigsmaktens ställande på krigsfot, kan i kommunerna till inlösen för statens räkning uttagas det antal af der befintliga, till krigsbruk tjenliga fordon, som, utöfver hvad förut finnes till krigsförvaltningens förfogande, är för krigsmakten erforderligt.

2. Med hvarje fordon skall, utom dess vanliga tillbehör, aflemnas seltyg.

3. Fordonens fördelning på kommunerna bestämmes hvar femte år af Konungen; och gälla beträffande

Föreslagen lydelse:

§ 6.

Hästarna jemte de i § 5 omförmälda persedlar äfvensom fodret inlösas af staten mot ett pris, hvilket af mönstringskommissionen fastställes till det belopp, som motsvarar ej mindre hästarnas och persedlarnas samt fodrets fulla värde än ock kostnaden för hästarnas inställande på mönstringsstället.

Likaledes utgår ersättning för inställelse på mönstringsstället af de hästar, hvilka enligt faststeld mobiliseringsplan skola medföras i reserv.

Kan militärpersonal ej infinna sig å mönstringsstället för hästarnas mottagande, utgår ersättning äfven för hästarnas förande derifrån till vederbörlig truppafdelning genom de aflemnandes försorg.

§ 7.

Oförändrad.

Nuvarande lydelse:

fordonens uttagning och tillhanda-
hållande äfvensom inlösningspriset
fastställande i tillämpliga delar ena-
handa bestämmelser som i fråga om
hästar.

§ 8.

1. De fastställda inlösningspri-
sen å aflemnade hästar och fordon
med tillbehör betalas kontant å
mönstringsställena eller, der så ej
kan ske, genom af mönstringskom-
missionen utställda, tre månader
efter utställandet till betalning för-
fallna anvisningar. Sådan anvis-
ning löper med fem procent ränta
från och med dagen för utställandet.

2. Anvisning inlöses å ort och
tid, som genom allmän kungörelse
tillkännagifves.

§ 9.

De närmare föreskrifter, som
för verkställigheten af denna lag
blifva erforderliga, meddelas af
Konungen.

Föreslagen lydelse:

§ 8.

Oförändrad.

§ 9.

Oförändrad.